

Samorządność i współpraca w powiecie myśliborskim

CZŁOWIEK - NAJLEPSZA INWESTYCJA

Szczecińska Fundacja Talent Promocja Postęp

Powiat Myśliborski- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Myśliborzu

Projekt „Samorządność i współpraca w powiecie myśliborskim”

**ZINTEGROWANA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH I PROCEDURY JEJ WDRAŻANIA
KONCEPCJA BUDOWY**

Jerzy Bielec

Szczecin, 2014

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	s. 3
2. Kontekst prawny	s. 3
2.1. Proponowana konstrukcja dokumentu „Zintegrowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych” (ZSRPS)	s. 7
3. Diagnoza społeczna gmin i powiatu myśliborskiego	s. 8
3.1. Diagnoza społeczna na podstawie przeprowadzonych badań	s. 9
3.2. Dostępne źródła informacji na potrzeby diagnozy i ewaluacji ZSRPS	s. 26
4. Dobre praktyki gmin i powiatu myśliborskiego	s. 28
4.1. Specyfika instytucji pozarządowych na terenie gminy Barlinek	s. 30
5. Wnioski i propozycje	s. 31
Bibliografia	
Załącznik 1. Stan formalno-prawny w gminach i powiecie myśliborskim	

1. Wstęp

Zaprezentowana w opracowaniu koncepcja budowy „Zintegrowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych” (ZSRPS) i procedury jej wdrażania, ma na celu wypracowanie rozwiązań prawnych i organizacyjnych, które pozwolą w pełni wykorzystać zasoby i komplementarność działań powiatu myśliborskiego, gmin oraz organizacji pozarządowych działających na tym terenie.

Podstawę merytoryczną prac stanowi przygotowany i zaprezentowany w dalszej części raport z badań fokusowych i ankietowych: „Mapa problemów społecznych w powiecie myśliborskim”¹. Dzięki niemu możliwe stało się zdiagnozowanie obszaru polityki społecznej oraz zaspokojenia potrzeb społecznych.

Istotne źródło informacji o sytuacji społecznej w gminach i w powiecie stanowią również dokumenty urzędowe, w szczególności niżej omawiane strategie, a także dane statystyczne, w tym sprawozdania MPiPS oraz dane GUS.

Niniejsza koncepcja ZSRPS ma stanowić materiał wyjściowy do dyskusji na zaplanowanych spotkaniach (konsultacjach publicznych). Wnioski wypracowane w trakcie warsztatów zostaną podsumowane a na ich podstawie opracowane zostaną procedury współdziałania organizacji pozarządowych (NGO) oraz jednostek samorządu terytorialnego JST (gmin i powiatu).

2. Kontekst prawny

Potrzeba wprowadzenia „Zintegrowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych” (ZSRPS) wynika zarówno z przepisów, co pragmatycznego, modelowego podejścia do kwestii społecznych na terenie powiatu i gmin.

Zastosowanie znajdują tu m.in. następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593).
2. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ze zm. (Dz. U. Nr 234, poz. 1536).
3. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. Nr 91, poz. 578).
4. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. Nr 16, poz. 95).

¹ Poleszak W., Porzak R.: Mapa problemów społecznych w powiecie myśliborskim. Raport z badań ankietowych przeprowadzonych w 2014 roku w ramach projektu „Samorządność i współpraca w powiecie myśliborskim”. Lublin 2014 (dokument niepublikowany).

5. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie wzoru oferty i ramowego wzoru umowy dotyczących realizacji zadania publicznego oraz wzoru sprawozdania z wykonania tego zadania (Dz. U. Nr 6, poz. 25).

Ustawa **o samorządzie powiatowym**, jako zadanie publiczne, wskazuje współpracę z organizacjami pozarządowym (art. 4 ust. 1 pkt 22), podobnie ustawa **o samorządzie gminnym**, jako zadanie własne (art. 7 ust. 7 pkt 19).

Ustawa **o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie**, w art. 5 ust. 1 wskazuje, że „organy administracji publicznej prowadzą działalność w sferze zadań publicznych, o której mowa w art. 4, we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3, prowadzącymi, odpowiednio do terytorialnego zakresu działania organów administracji publicznej, działalność pożytku publicznego w zakresie odpowiadającym zadaniom tych organów”. W art. 5a ustawa nakłada obowiązek konsultacji z organizacjami pozarządowymi, a także obowiązek **uchwalania rocznego programu współpracy**.

Ustawa **o pomocy społecznej**, w art. 2 stanowi: „Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi”.

W art. 25 ust. 1 ustawodawca wskazuje, że: organy administracji rządowej i samorządowej, mogą zlecać realizację zadania z zakresu pomocy społecznej, udzielając dotacji na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zleconego zadania organizacjom pozarządowym, prowadzącym działalność w zakresie pomocy społecznej.

W art. 16b ustawodawca nakłada na gminę i powiat obowiązek opracowania **strategii rozwiązywania problemów społecznych**, która ma zawierać w szczególności: diagnozę sytuacji społecznej; prognozę zmian w zakresie objętym strategią; a także określenie: a) celów strategicznych projektowanych zmian, b) kierunków niezbędnych działań, c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, d) wskaźników realizacji działań.

W wyniku stosowania powyższych przepisów gmina i powiat są zobowiązane do sporządzenia:

- 1) Strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- 2) Roczego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Powyższe dokumenty powinny być spójne zarówno z sobą na poziomie JST, ale również w relacji gmina – powiat, ponieważ mimo różnic w zadaniach publicznych przypisanych

gminie i powiatowi dotyczą tej samej wspólnoty mieszkańców z tego samego obszaru. Stąd też propozycja wprowadzenia rozwiązania w formie zintegrowanej strategii.

Wg art. 4 ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie do zadań publicznych zaliczane są zadania, w zakresie:

- 1) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- 1a) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 2) działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 3) działalności charytatywnej;
- 4) podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- 5) działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
- 6) ochrony i promocji zdrowia;
- 7) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 8) promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
- 9) działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- 10) działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym;
- 11) działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- 12) działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej;
- 13) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- 14) nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania;
- 15) wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 16) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
- 17) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
- 18) ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- 19) turystyki i krajoznawstwa;
- 20) porządku i bezpieczeństwa publicznego;
- 21) obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 22) upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;
- 23) ratownictwa i ochrony ludności;
- 24) pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
- 25) upowszechniania i ochrony praw konsumentów;
- 26) działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
- 27) promocji i organizacji wolontariatu;
- 28) pomocy Polonii i Polakom za granicą;
- 29) działalności na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;
- 30) promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą;
- 31) działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka;

32) przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;

33) działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt 1–32.

Współpraca JST z NGO musi wypełniać zawarte w art. 5 ust 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie zasady: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji, jawności. Zakres znaczeniowy poszczególnych pojęć został zdefiniowany² następująco:

- zasada **pomocniczości** oraz **suwerenności stron** oznacza, że organy administracji publicznej, respektują odrębność i suwerenność zorganizowanych wspólnot obywateli, uznają ich prawo do samodzielnego definiowania i rozwiązywania problemów, w tym należących także do sfery zadań publicznych; współpracują i wspierają ich działalność oraz umożliwiają realizację zadań publicznych na zasadach i w formie określonej w ustawie;
- zasada **partnerstwa** oznacza, że organizacje pozarządowe, na zasadach i w formie określonej w ustawie oraz według trybu wynikającego z odrębnych przepisów, uczestniczą w identyfikowaniu i definiowaniu problemów społecznych, wypracowywaniu sposobów ich rozwiązania oraz wykonywaniu zadań publicznych;
- zasada **efektywności** organów administracji publicznej oznacza, że przy zlecaniu organizacjom pozarządowym zadań publicznych, dokonują wyboru najefektywniejszego sposobu wykorzystania środków publicznych, przestrzegając przy tym zasad **uczciwej konkurencji** oraz zachowują wymogi określone w ustawie o finansach publicznych;
- zasada **jawności** obliguje organy administracji publicznej do udostępniania współpracującym z nimi organizacjom pozarządowym informacji o zamiarach, celach i środkach przeznaczonych na realizację zadań publicznych, w których możliwa jest współpraca z tymi organizacjami oraz o kosztach realizacji zadań publicznych już prowadzonych w tym zakresie przez jednostki podległe organom administracji publicznej lub nadzorowane przez te organy tak, aby możliwe było ich porównanie z kosztami realizacji analogicznych zadań przez inne instytucje i osoby. Wykorzystany musi być w tym celu Biuletyn Informacji Publicznej (art. 13 ustawy o działalności pożytku...).

² Zasady tworzenia programu współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Metodologia i zalecenia. MGPIPS Warszawa, luty 2004 (<http://www.pozYTEK.gov.pl/files/pozYTEK/programwspolpracy.doc>).

2.1. Proponowana konstrukcja dokumentu „Zintegrowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych” (ZSRPS)

W kontekście wymienionych regulacji i rozwiązań prawnych oraz zakresu zadań publicznych, które mogą być realizowane powierzone lub współorganizowane przez organizacje pozarządowe, istotne jest zaproponowanie roboczego układu „Zintegrowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych” (ZSRPS). W swojej konstrukcji zawierać on musi rozwiązania obowiązkowe dla Strategii rozwiązywania problemów społecznych, cele strategiczne w zakresie polityki społecznej wynikające z przyjętych strategii gmin i strategii powiatu myśliborskiego oraz delegacje zadań organizacjom pozarządowym. Dokument ten, mógłby zostać przyjęty przez JST powiatu myśliborskiego w formie uchwały lub porozumienia.

Elementem wymagającym bieżącego monitoringu i corocznej aktualizacji byłyby wartości wskaźników osiągniętych dla zaplanowanych celów oraz delegowanie zadań i środków na rzecz organizacji pozarządowych.

Zintegrowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawierać mogłaby następujące elementy:

- 1) **Deklarację współpracy JST** w zakresie strategicznych celów społecznych oraz zaangażowania jednostek pozarządowych w ich realizację. Zawierałaby także odniesienia do rozwiązań prawnych w JST lub zastępowała dotąd istniejące.
- 2) **Diagnozę sytuacji społecznej** uwzględniającą specyfikę poszczególnych gmin powiatu myśliborskiego i zawierającą wskaźniki, pozwalające mierzyć zmianę sytuacji społecznej."
- 3) **Zakres zadań i proponowanych kierunków działań**, łącznych dla JST oraz uwzględniających zaangażowanie NGO, w tym określenie:
 - a) wspólnych celów strategicznych w zakresie lokalnej polityki społecznej i projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań, dla realizacji celów i osiągnięcia zmian, w tym koordynację działań różnych szczebli JST i NGO,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, w tym zaangażowania we współfinansowanie działań organizacji pozarządowych,
 - d) wskaźników realizacji działań, które powinny spełniać kilka założeń, w tym:
 - w zakresie finansów publicznych wypełniać wymogi formalno-prawne,

- w zakresie diagnozy sytuacji społecznej być łatwo mierzalne i rzetelne, tzn. dane do ewaluacji nie powinny wymagać dodatkowych nakładów przy ich zbieraniu,
 - odpowiadać celom strategicznym, tzn. pozwalać na pomiar efektywności wydatkowania środków, w przypadku realizacji zadań z danego obszaru strategicznego.
- 4) **Prognozę zmian w zakresie objętym strategią**, uwzględniającą wykorzystanie ww. wskaźników oraz celów.
- 5) **Monitorowanie i ewaluację³ zadań realizowanych w ramach lokalnej polityki społecznej**, w tym w zakresie realizacji celów strategicznych, efektów podejmowanych zadań bieżących, współpracy z NGO i konsultacji społecznych w związku z przyjmowaniem „Rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego”.

Powyższa lista stanowić może podstawę konstrukcji dokumentu „Zintegrowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych”, ale jako propozycja nie stanowi jedyne możliwe rozwiązanie danej kwestii.

Ponownie należy podkreślić, że opracowanie jest propozycją roboczą przygotowaną w celu dyskusji na zaplanowanych warsztatach.

W dalszej części omówione zostaną zagadnienia dotyczące diagnozy społecznej w gminach i powiecie myśliborskim, źródła danych możliwych do wykorzystania przy projektowaniu wskaźników oraz na potrzeby diagnozy i monitorowania lokalnej sytuacji społecznej, a także dobre praktyki, których wdrożenie jest możliwe i relatywnie proste w JST.

3. Diagnoza społeczna gmin i powiatu

Na podstawie przeprowadzonych badań, wykorzystując źródła informacji pochodzące z dokumentów urzędowych oraz danych statystycznych, możliwe jest stworzenie obrazu – mapy problemów w gminach powiatu i powiecie myśliborskim.

W perspektywie wdrożenia i przyszłej realizacji ZSRPS istotne jest zapewnienie stałego monitoringu informacji a w szczególności dobór źródeł umożliwiających śledzenie i wnioskowanie o zmianach struktury problemów społecznych. Jest to podstawowy warunek umożliwiający lepsze wydatkowanie środków w kierunkach strategicznych.

³ Co to jest monitoring projektu? Co to jest ewaluacja projektu? Serwis poradnik.ngo.pl (<http://poradnik.ngo.pl/x/619933>).

Najpierw zostaną przedstawione wnioski na podstawie przeprowadzonych badań, a następnie wskazane źródła umożliwiające zbieranie danych dla kolejnych okresów planowania.

3.1. Diagnoza społeczna na podstawie przeprowadzonych badań⁴

„Mapa problemów społecznych w powiecie myśliborskim” (dalej zwana „Mapą...”) stanowiąca podstawę niniejszego rozdziału, zostanie zaprezentowana w formie skróconej i uproszczonej w stosunku do treści oryginału. Zaleca się, aby przy sporządzaniu końcowej wersji „Zintegrowanej strategii rozwiązywania problemów społecznych” weryfikować wnioski w odniesieniu do pełnego zapisu „Mapy...”.

W „Mapie problemów...”, jej autorzy, starali się przystępnie przedstawić podstawowe pojęcia a także metody, jakimi posługiwali się, diagnozując problemy społeczne. Zdefiniowali zagadnienie problemu społecznego, jako niemożność korzystania z dóbr, jakie wypracowuje społeczeństwo dla swoich członków. Problem (sytuacja problemowa) powstaje wtedy, gdy człowiek zmierza do jakiegoś celu, lepiej lub gorzej sformułowanego, ale nie wie, w jaki sposób przekształcić stan wyjściowy w pożądany stan końcowy (Nęcka, 1994). Stan taki wywołuje trudności w zaspakajaniu podstawowych potrzeb psychofizycznych. Należy dodać, że w teorii ekonomii mówi się o nieograniczoności potrzeb ludzkich i często zestawia to z problemem ograniczoności dostępnych zasobów [autor], co sprowadza się do tego, że oczekiwania ludzi zazwyczaj są wyższe niż możliwości ich zaspokojenia, co może rodzić ich frustrację. Dodatkowo trzeba wskazać, że w społecznej gospodarce rynkowej⁵ obok wolności gospodarczej zapisano także idee dialogu i społecznej solidarności. W tym kontekście rola samorządu terytorialnego oraz zadania nałożone na niego prawem skutkują tym, że ma on z jednej strony szereg obowiązków, szczególnie wobec osób nieradzących sobie z problemami, a jednocześnie ograniczenia prawne wynikające z gospodarki finansowej i przepisów szczegółowych [autor].

Efektywność rozwiązywania problemów społecznych jest ściśle związana z rozwojem społeczno-gospodarczym i jest wypadkową posiadanych lokalnie zasobów, sytuacji

⁴ Podrozdział został opracowany z wykorzystaniem obszernych fragmentów raportu „Mapa problemów społecznych w powiecie myśliborskim” autorstwa W. Poleszak i R. Porzak. Dla przejrzystości tekstu autor zdecydował się nie stosować zasad cytowania. Dokonując znacznych zapożyczeń, parafraz i uproszczeń autor starał się możliwie wiernie oddać merytoryczne wnioski raportu, których wartość naukową docenia. W pojedynczych przypadkach tekst został wzbogacony o uwagi, które zostały oznaczone w treści uproszczonym powołaniem: [autor].

⁵ Art. 20. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku.

ekonomicznej, decyzji politycznych, obowiązującego prawa (w tym lokalnego) oraz aktywności społecznej i potencjału ludzkiego [autor].

Skrócona metodologia badania

Diagnoza zapotrzebowania na pomoc osób z danej społeczności jest pierwszym krokiem ku opracowaniu skutecznych programów naprawczych. Autorzy „Mapy...” za cele badania przyjęli:

1. Ocenę skali występowania problemów społecznych w powiecie myśliborskim i możliwości ich rozwiązania.
2. Poznanie nurtujących społeczność powiatu trudności i barier oraz jego mocnych stron.
3. Ocenę stanu świadomości występowania problemów społecznych oraz aktualnej sytuacji życia mieszkańców powiatu.
4. Poznanie poziomu zadowolenia z zamieszkania w powiecie oraz opinii nt. skuteczności obecnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

W szczególności starano się odpowiedzieć na następujące pytania: 1. Co dobrze działa? Jaką gminę posiada zasoby? 2. Jakie są trudności, obszary problemowe? 3. Jakie problemy mogą się rozwijać? 4. Które grupy są szczególnie zagrożone? 5. Gdzie występują problemy?

Dokonano także oceny ważności i pilności poszczególnych problemów w ujęciu terytorialnym oraz skuteczności i dostępności pomocy społecznej a także zadowolenia mieszkańców. Respondentów zapytano również o powody problemów społecznych.

Dla osiągnięcia celów projektu przeprowadzono **badania fokusowe** i **badania kwestionariuszowe**. Badania fokusowe przygotował i wykonał dr Wiesław Poleszak, ankietyzację opracował dr Robert Porzak.

Grupa fokusowa to zogniskowany wywiad grupowy (z ang.: *focused group interview*), a istotą tej techniki jest rozmowa w małej grupie (8-12 osób) na wcześniej przygotowany temat. W ramach projektu zrealizowano badania fokusowe obejmujące 5 gmin powiatu. Uczestnikami badań byli mieszkańcy gmin reprezentujący różne środowiska. W każdej badanej grupie znalazło się dwanaście osób: czterech **przedstawicieli organizacji pozarządowych**, czterech reprezentantów **instytucji publicznych** i czwórka **mieszkańców** gminy, na terenie której prowadzono badanie.

Na potrzeby **badania kwestionariuszowych** dobrano grupę respondentów z zachowaniem zasad reprezentatywności, na podstawie szacunkowych danych na temat struktury zamieszkania i aktywności mieszkańców powiatu. Losowania osób objętych badaniami przeprowadzono wewnątrz warstw określonych dwuetapowo, w oparciu

o kryterium terytorialne i kontekst sytuacji, w jakiej było wykonywane badanie. Kryterium terytorialne, kluczowe ze względu na cel opracowania mapy problemów społecznych, stanowiło podstawę do podziału na **5 warstw reprezentujących poszczególne gminy**, po 20% grupy badanej każda. W ramach kryterium kontekstu badania wyróżniono 4 podgrupy, do których zaliczono **osoby uczące się i studiujące (25%), dorosłych mieszkańców miejscowości (50%), pracowników instytucji społecznych (10%)** dostępnych na terenie danej gminy, **klientów danej instytucji (15%)**. Wewnątrz każdej warstwy prowadzono losowy dobór osób do badań. Badaniami objęto łącznie **505 osób**, wyniki jednej osoby usunięto.

Tabela 1. Skład grupy objętej badaniami

		Barlinek	Boleszkowice	Dębno	Myślibórz	Nowogródek Pomorski	Ogółem	
		%	%	%	%	%	N	%
Płeć	K	50,5	57,3	53,3	67	60	290	57,5
	M	49,5	42,7	46,7	33	40	214	42,5
	Uczniowie i studenci	23,8	21,9	21,5	20	26	114	22,6
Podgrupa	Dorośli mieszkańcy	53,5	59,4	51,4	55	50	271	53,8
	Pracownicy	8,9	7,3	11,2	10	10	48	9,5
	Klienci instytucji	13,9	11,5	15,9	15	14	71	14,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Mapa...”.

Status zawodowy mieszkańców gmin różni się istotnie. Należy jednak podkreślić, że średnia wieku osób zbadanych w poszczególnych gminach jest zbliżona i wynosi ok. 36 lat. Zapewnia to jednorodność grupy w wymiarze doświadczeń życiowych i niweluje wątpliwości wynikające z dysproporcji rencistów i emerytów w różnych gminach.

Obraz sytuacji społecznej powiatu myśliborskiego na podstawie badań fokusowych

Prezentując całościowy obraz powiatu myśliborskiego należy stwierdzić, że pomimo podobieństwa strukturalnego gmin (dwie wiejskie, a trzy miejsko-wiejskie), każda ma swoją specyfikę i typowe dla siebie problemy, co potwierdziły wyniki badań. Wiele jest także elementów, które są wspólne dla każdej z nich. Ten stan rzeczy niesie za sobą określone konsekwencje w planowaniu strategii. Otóż podobieństwa dają możliwość wspólnego działania ukierunkowanego na efekt synergii. Z kolei, różnice pokazują, że niektóre problemy zostały rozwiązane lub wymagać będą rozwiązania w obrębie wewnętrznych zasobów gmin.

Skuteczne lub modelowe rozwiązania mogą stanowić inspirację. Ogólny obraz problemów społecznych gmin powiatu myśliborskiego można streścić następująco:

1. Atutem każdej z gmin są zasoby przyrodnicze. Wszystkie mają jednak problem z promowaniem się na zewnątrz, zwłaszcza za granicą. Wskazane byłoby połączenie sił we wspólnym promowaniu regionu, co podniosłoby potencjał, skuteczność i atrakcyjność oferty, np. opracowując wspólne, uzupełniające się atrakcje turystyczne dla osób przybywających na kilkudniowy pobyt.
2. **Barlinek** wypada najkorzystniej w kontekście dostępnych rozwiązań problemów społecznych. Wypracował wiele rozwiązań, które mogą zostać przeniesione do innych gmin, np. dużą aktywność NGO-sów, organizowanie czasu wolnego dla młodzieży i pozyskiwanie inwestorów. Szczególnym uznaniem środowiska cieszy się Dom Kultury z szeroką ofertą zajęć dla dzieci i młodzieży. Niska jest ocena skuteczności działania policji. Wizytówką (pierwszym obrazem, który widzi wysiadający turysta z samochodu lub autokaru) samego Barlinka są ludzie zebrzący lub pijący alkohol na ławkach.
3. Podobny do niego strukturalnie **Myślibórz** nie radzi sobie już tak dobrze z problemami. Nie wykorzystuje potencjału przyrodniczego. Zdaniem mieszkańców niewydolnie funkcjonuje tam pomoc społeczna, nie ma oferty zagospodarowującej czas młodzieży. Środowisko jest słabo nasycone aktywnymi organizacjami pozarządowymi. Sprawnie natomiast działa urząd pracy.
4. Gmina miejsko-wiejska w **Dębnie** to środowisko o wielkim potencjale przyrodniczym, historycznym i ludzkim. Siłą gminy jest wielość organizacji pozarządowych. Brakuje jednak koordynacji i współpracy. Przy jednoczesnej aktywności społecznej pojawia się wiele negatywnych nastawień i zachowań roszczeniowych. Wyznaczenie wspólnego, atrakcyjnego dla liderów lokalnych celu dawałoby szansę na współpracę korzystną dla wszystkich mieszkańców. Słabością środowiska jest brak dialogu i współpracy. Znaczącą potrzebą jest wsparcie rodzin działaniami wychowawczymi i profilaktycznymi. Należy też rozszerzyć ofertę zajęć dla młodzieży. Potrzebne jest też zapewnienie pomocy instytucjonalnej dla osób niepełnosprawnych i starszych.
5. **Nowogródek** potrzebuje wzmocnienia działań lokalnych liderów i wsparcia działaniami animującymi społeczność. Cennym byłoby zaszczepienie idei współpracy, której brak mocno doskwiera mieszkańcom. Warto wesprzeć ją silnym działaniem zewnętrznym, jednakże ukierunkowanym na pobudzanie aktywności lokalnej. Jest to środowisko bezpieczne, spokojne i atrakcyjne przyrodniczo, ale bez żadnej bazy turystycznej. Niewykorzystane zasoby to miejscowa parafia.

6. Gmina **Boleszkowice** podobna jest strukturalnie do Nowogródka. Mieszkańcy znacznie bardziej są zaktywizowani. Lepiej też współpracują instytucje na terenie gminy. Oprócz walorów przyrodniczych ma potencjał w lokalnych liderach. Potrzebuje koordynacji działań i współpracy między organizacjami pozarządowymi. Niewątpliwie dużym problem środowiska jest picie alkoholu, spadek aspiracji młodzieży i trudności w rozwoju młodzieży uzdolnionej.

Niezależnie od specyfiki problemów każdej z gmin, są problemy uniwersalne dla **całego powiatu**: trudności komunikacyjne (brak usług przewozowych), słaby stan dróg, bezrobocie, ponadto alkoholizm i starzenie się społeczeństwa. Kilka problemów pojawia się też we wszystkich gminach z wyjątkiem Barlinka: eurosieroctwo, ograniczona ilość pracodawców, słabo rozwinięty przemysł, ograniczona ilość działań alternatywnych dla młodzieży.

Dane statystyczne zawarte w tabelach 2 i 3 potwierdzają trafność wniosków wynikających z badań fokusowych [autor]. Tabela 2. prezentuje dane statystyczne dotyczące powiatu myśliborskiego przedstawiając pozycję powiatu na tle 21 powiatów województwa zachodniopomorskiego. Im wyższa liczba, tym więcej powiatów województwa wyprzedza powiat myśliborski.

Tabela 2. Pozycja powiatu myśliborskiego na tle powiatów woj. zachodniopomorskiego

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludność na 1 km ²	Kobiety na 100 mężczyzn ⁸	Saldo migracji na 1000 ludności	Dochody własne budżetu powiatu		Wydatki w dziale "Obsługa długu publicznego" w % wydatków ogółem budżetu powiatu ⁹	Czytelniczy bibliotek publicznych na 1000 ludności	Turystyczne obiekty noclegowe		Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. mieszkańców	Przejętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w zasobach mieszkaniowych	Odsetek ludności korzystającej z instalacji			Stopa bezrobocia rejestrowanego ³	Podmioty w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	Targowiska stałe	Produkcja sprzedana przemysłu ⁵ na 1 mieszkańca	
				na finansowanie programów i projektów unijnych	na 1 mieszkańca			obiekty	udzielone noclegi			wodociągowej	kanalizacyjnej	gazowej					
POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU																			
MYŚLIBORSKI	9	5	13	14	10	15	21	9	16	17	15	10	9	13	14	7	15	18	9

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2013, US w Szczecinie.

Podobną konstrukcję ma tabela 3, która porównuje pozycję 5 gmin powiatu myśliborskiego między sobą (pierwsza z kolumn rankingowych) oraz ze 114 gminami z całego województwa zachodniopomorskiego (druga kolumna). W tabeli widoczne są znaczne różnice pozycji między gminami, np. w gęstości zaludnienia (73 gminy dzielą Barlinek od Boleszkowic) czy podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności (63 gminy dzielą Dębno od Boleszkowic). Statystyczne Vademecum Samorządowca zawiera znacznie więcej danych mogących służyć do szybkich porównań, dla celów diagnostycznych [autor].

Tabela 3. Pozycja gmin powiatu myśliborskiego w rankingu wewnątrzpowiatowym i na tle gmin woj. zachodniopomorskiego

WYSZCZEGÓLNIENIE GMINY	Ludność na 1 km ²	Kobiety na 100 mężczyzn ²	Saldo migracji na 1000 ludności	Dochody własne budżetu gminy		Środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych		Wydatki budżetu gminy		Wydatki w dziale "Obsługa długu publicznego" w % wydatków ogółem budżetu gminy ²		Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc ²	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	Turystyczne obiekty noclegowe		Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w zasobach mieszkaniowych	Odsetek ludności korzystającej z instalacji			Podmioty w rejestrze REGON na 10 tys. ludności
				na 1 mieszkańca		obiekty	udzielone noclegi	wodociągowej	kanalizacyjnej	gazowej										
BARLINEK	1 24	3 71	4 67	2 51	4 73	5 102	5 92	2 33	4 90	1 22	1 24	4 84	1 24	1 22	1 12	3 44				
BOLESZKOWICE	5 97	2 13	2 38	4 66	1 35	3 85	3 55	5 55	5 92	- -	- -	1 20	4 88	4 97	4 92	5 91				
DEBNO	2 29	3 71	5 72	1 37	2 44	2 34	2 46	4 53	1 9	- -	- -	3 71	2 46	2 37	2 22	1 28				
MYŚLIBÓRZ	3 34	3 71	3 58	3 63	5 110	4 101	4 89	1 32	3 55	2 25	2 35	5 93	3 48	3 46	3 77	2 43				
NOWOGRÓDEK POMORSKI	4 94	1 9	1 32	5 86	3 63	1 18	1 29	3 45	2 43	- -	3 85	2 24	5 104	5 114	- -	4 73				

Pierwsza kolumna to pozycja gminy w powiecie. Druga kolumna to pozycja gminy w województwie.

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2013, US w Szczecinie.

Obraz sytuacji społecznej powiatu myśliborskiego na podstawie badań ankietowych

Problemy społeczne w gminach powiatu myśliborskiego

Osoby badane były proszone o scharakteryzowanie problemów społecznych występujących na terenie powiatu w dwóch kategoriach: **ważności** i **pilności**. Obie kategorie były oceniane w odniesieniu do **8 typowych problemów społecznych** najczęściej zgłaszanych w trakcie wywiadów fokusowych oraz występujących z różną częstotliwością na terenie całego kraju. Respondenci dokonywali oceny przypisując od 1 pkt przy niskim nasileniu ważności/pilności problemu, do 3 pkt przy wysokim.

Rezultaty oceny ważności problemów społecznych będące średnią ocen przedstawia tabela 4. Ocenę uśrednioną pilności przedstawiają wyniki zawarte w tabeli 5⁶.

Zdaniem mieszkańców **najważniejsze** kwestie społeczne dotyczą edukacji dzieci i młodzieży (tabela 4). Do istotnych spraw mieszkańcy zaliczają też dostępność i jakość opieki zdrowotnej, dostępność pracy, a także poziom dochodów (po 2,33 pkt). Najmniej poruszają mieszkańców kwestie poziomu konsumpcji alkoholu (1,77 pkt) oraz możliwości spędzania wolnego czasu (2,01 pkt), a także inne sprawy (1,94 pkt) wymieniane dodatkowo w odpowiedzi na pytanie otwarte. Między gminami występuje zróżnicowanie oceny ważności większości problemów. Zbliżony status mieszkańcy różnych gmin przypisują tylko bezpieczeństwu na terenie miejscowości i na drogach.

⁶ Prezentując dane zrezygnowano z podawania informacji o odchyleniu standardowym (od średniej) oraz statystycznej istotności [autor].

Za **najpilniejsze** do rozwiązania grupy problemów mieszkańcy powiatu uważają kwestie dotyczące braku pracy oraz niskiego poziomu dochodów mieszkańców. Pilną jest też potrzeba rozwiązania problemów dotyczących dostępu do opieki zdrowotnej oraz możliwości edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. Mieszkańcy gmin różnią się nasileniem akcentowania pilności rozwiązywania poszczególnych problemów. Mieszkańcy gminy Barlinek zgłaszają potrzeby pilnego rozwiązywania poszczególnych problemów społecznych z mniejszą intensywnością, niż mieszkańcy pozostałych gmin, w tym zwłaszcza gminy Boleszkowice.

Tabela 4. **Ważność** problemów społecznych

	Barlinek	Boleszkowice	Dębno	Myślibórz	Nowogródek Pomorski	Ogółem
Dostępność pracy	2,64	2,43	2,19	2,19	2,20	2,33
Poziom dochodów	2,56	2,47	2,19	2,18	2,12	2,30
Zdrowie i opieka medyczna	2,59	2,43	2,30	2,27	2,07	2,33
Edukacja dzieci / młodzieży	2,61	2,43	2,33	2,28	2,37	2,40
Konsumpcja alkoholu	1,50	1,65	1,96	1,90	1,85	1,77
Bezp. na terenie miejscowości	2,02	2,24	2,24	2,18	2,20	2,18
Bezpieczeństwo na drogach	2,10	2,24	2,12	2,17	2,18	2,16
Możliwości spędzania czasu wolnego	1,82	2,13	1,98	2,18	1,94	2,01
Inne	1,82	2,00	1,83	2,06	2,00	1,94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Mapa...”.

Tabela 5. **Pilność** potrzeby rozwiązania problemów społecznych

	Barlinek	Boleszkowice	Dębno	Myślibórz	Nowogródek Pomorski	Ogółem
Dostępność pracy	2,32	2,65	2,49	2,67	2,67	2,56
Poziom dochodów	2,35	2,61	2,43	2,61	2,55	2,51
Zdrowie i opieka medyczna	2,37	2,47	2,39	2,52	2,54	2,46
Edukacja dzieci / młodzieży	2,31	2,62	2,43	2,43	2,46	2,45
Konsumpcja alkoholu	1,35	1,82	1,93	1,90	1,91	1,78
Bezp. na terenie miejscowości	1,70	2,27	2,40	2,32	2,44	2,22
Bezpieczeństwo na drogach	1,84	2,37	2,31	2,43	2,32	2,25
Możliwości spędzania czasu wolnego	1,45	2,17	2,13	2,31	2,22	2,05
Inne	2,43	2,50	1,88	2,15	2,14	2,15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Mapa...”.

Dla zobrazowania **nasilenia** występowania poszczególnych problemów społecznych posłużono się wartościami uśrednionymi (tabela 6). Respondenci opisywali wymienione powyżej problemy, uzupełnione o dodatkowe, **typowe kategorie problemów społecznych**. Każdy z badanych wskazywał, w jakim stopniu dany problem występuje na terenie powiatu, gminy, miejscowości, na ile dotyka osób znajomych dla respondenta, oraz w jakim stopniu

dotyczy samej osoby badanej. Każdą z powyższych odpowiedzi podawano z wykorzystaniem skali nasilenia problemu (od 1 do 3 punktów).

Tabela 6. **Nasilenie** typowych problemów społecznych w gminach

	Barlinek	Boleszkowice	Dębno	Myślibórz	Nowogródek Pomorski	Ogółem
Bezrobocie	2,09	2,29	2,29	2,29	2,23	2,24
Ubóstwo	1,91	1,92	2,01	1,96	1,87	1,94
Alkoholizm	1,93	1,91	1,98	1,93	1,87	1,92
Narkomania	1,64	1,53	1,75	1,61	1,54	1,62
Przestępczość	1,64	1,65	1,69	1,63	1,54	1,63
Bezdomność	1,38	1,29	1,61	1,48	1,40	1,43
Przemoc w rodzinie	1,53	1,43	1,57	1,57	1,47	1,52
Niepełnosprawność	1,62	1,52	1,56	1,78	1,52	1,60
Zaburzenia psychiczne	1,41	1,42	1,40	1,42	1,39	1,41
Picie alkoholu przez młodzież	1,89	1,97	2,01	1,83	1,88	1,92
Agresja młodzieży	1,76	1,92	1,93	1,85	1,85	1,86
Za mały dostęp do opieki zdrowotnej	2,06	2,00	2,13	2,08	2,16	2,09
Mały dostęp do dobrej edukacji dzieci / młodzieży	1,97	2,03	1,95	1,87	2,01	1,96
Mało możliwości ciekawego spędzania czasu wolnego	1,72	2,14	2,17	2,14	2,22	2,08
Słaba wzajemna pomoc między mieszkańcami	1,59	1,99	1,81	1,81	1,87	1,81
Słaba komunikacja między miejscowościami powiatu	2,17	2,05	1,95	2,09	2,18	2,09
Inne	1,83	-	1,81	1,58	1,91	1,78

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Mapa...”.

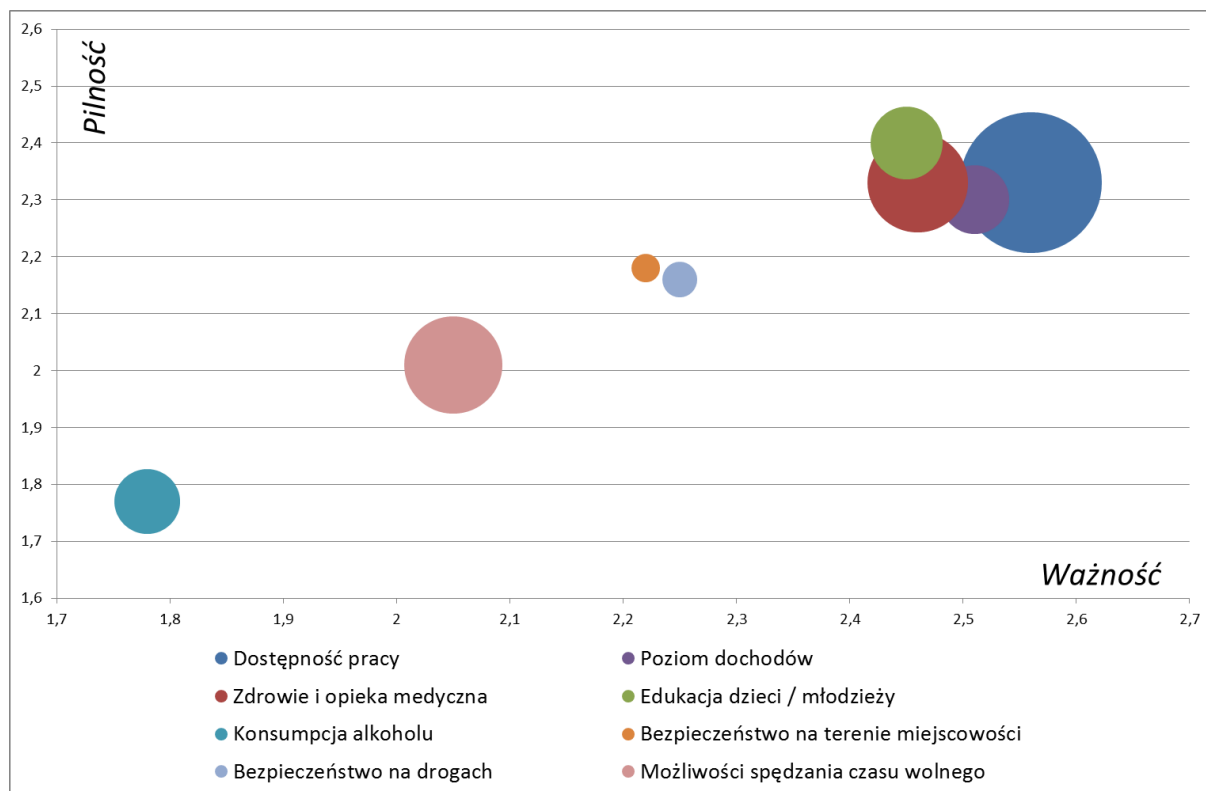
Wyniki potwierdzają wcześniej przedstawiane opinie, wskazując, że problemem o największej skali występowania na terenie powiatu jest bezrobocie (ocena 2,24 pkt). Kolejne problemy społeczne wpływające na życie mieszkańców to niedostateczny dostęp do opieki zdrowotnej (2,09 pkt) oraz słaba komunikacja między miejscowościami (2,09 pkt). Z podobną intensywnością mieszkańcy odczuwają dokuczliwość niewystarczającej oferty ciekawego spędzania wolnego czasu (2,08 pkt).

Różnice między gminami w nasileniu i skali występowania problemów **dotyczą tylko części z badanych kwestii społecznych**. Problemy bezrobocia są zgłaszane w Barlinku w mniejszej skali w porównaniu z pozostałymi gminami. Podobnie jest z możliwościami spędzania wolnego czasu, które dotyczą przede wszystkim mieszkańców gmin Nowogródek Pomorski i Dębno. Różnice dotyczą też wzajemnej pomocy między mieszkańcami, której brak najczęściej zgłaszają mieszkańcy gminy Boleszkowice a najrzadziej osoby zamieszkujące gminę Barlinek. Problemy narkomanii były zgłaszane, jako mające najszerszy zasięg w gminie Dębno, a najmniejszą skalę miały w gminach Boleszkowice i Nowogródek

Pomorski. Problemy niepełnosprawności miały największą skalę w gminie Myślibórz, a problemy bezdomności w gminie Dębno.

Graficzną ilustracją wyników badań dotyczących ważności, pilności i skali problemów społecznych na terenie powiatu⁷ jest wykres 1. Skalę odzwierciedla średnica kółka.

Wykres 1. Ważność, pilność i skala problemów społecznych w całym powiecie

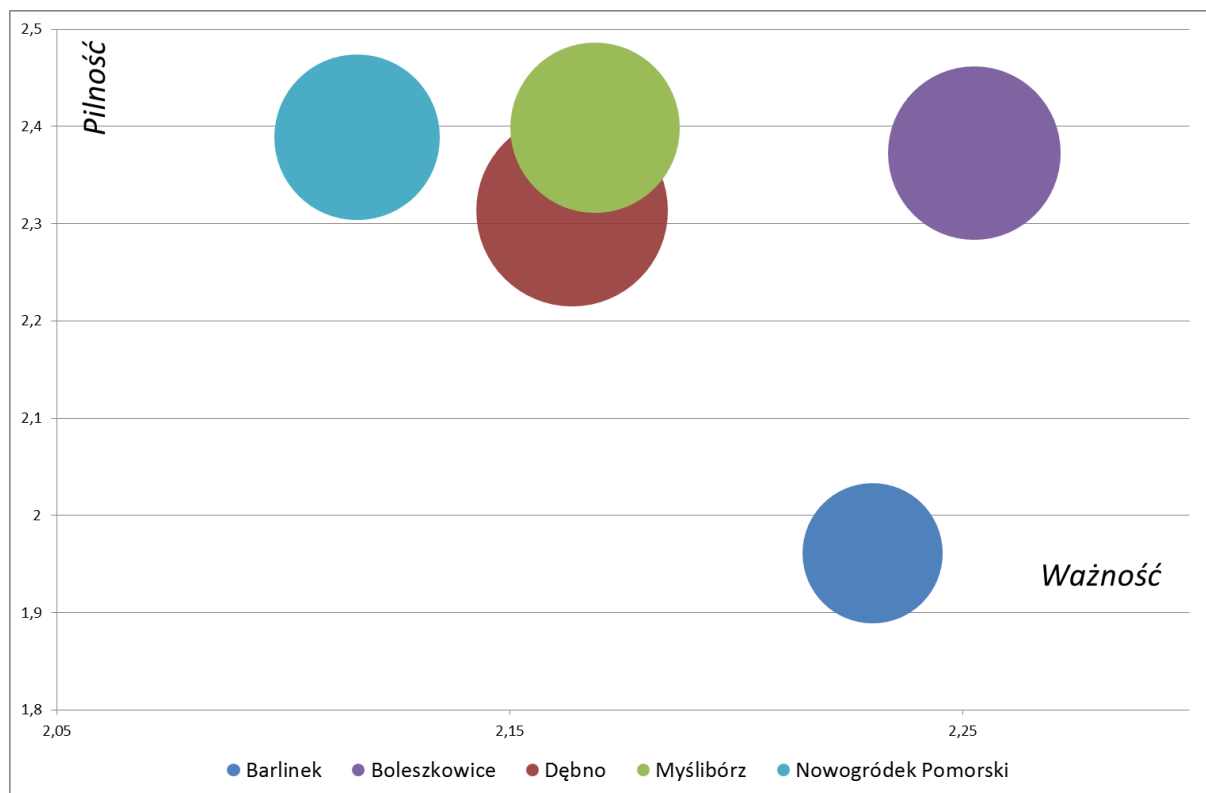
Źródło: „Mapa...”.

Interpretując wykres 2 należy pamiętać, że nasilenie zobrazowanych na nich zmiennych ma charakter relatywny, co oznacza, że punkty początkowe i końcowe osi oraz średnice kółek są dobrane tak, aby ukazać relacje wewnątrz danej gminy, ale nie można porównywać bezpośrednio wykresów między gminami.

Porównanie między gminami ukazujące ogólne nasilenie sygnalizowanych przez mieszkańców subiektywnych odczuć na temat ważności i pilności oraz skali wszystkich poddanych ocenie problemów (średnica kół) przedstawione jest na wykresie numer 7.

⁷ Analogicznie wykresy obrazujące sytuację w gminach zawiera „Mapa...”, jednak ze względu na konieczność skrótów, podobnie jak wiele innych ważnych informacji, została w tym miejscu pominięta.

Wykres 3. Ważność, pilność i skala problemów – porównanie subiektywnych odczuć mieszkańców gmin

Źródło: „Mapa...”.

Przyczyny problemów społecznych w gminach powiatu myśliborskiego

Przyczyny problemów społecznych wskazywane przez mieszkańców są przedstawione w tabeli 7. Spostrzeżenie przyczyn problemów społecznych przez mieszkańców objętych badaniem gmin jest istotnie różne. Najważniejszą przyczyną problemów społecznych występujących na terenie miejscowości, w której zamieszkują respondenci, jak i gminy oraz powiatu, jest **brak miejsc pracy** i będące jego następstwem bezrobocie. Do istotnych przyczyn problemów społecznych występujących w miejscowościach zamieszkania respondentów należy duża dostępność alkoholu i towarzyszące jej **uzależnienia**. Istotny jest też brak komunikacji między miejscowościami, jak i na terenie większych miejscowości.

Ważną przyczyną problemów występujących na terenie gminy, oprócz braku pracy, jest **niedopasowanie kierunków kształcenia** do potrzeb rynku pracy⁸. Istotne są też niskie zarobki skutkujące ubóstwem. Mieszkańcy podkreślają też rolę dostępności alkoholu, jako czynnika generującego problemy społeczne na terenie gmin, które zamieszkują.

⁸ Por. Bielec J.: Myśliborski District W: The Social Occupational Situation of the Unemployed in the Districts of the West Pomeranian Province, The Provincial Labour Office in Szczecin, 2009, s. 264-286, 361-362.

Tabela 7. **Przyczyny** problemów społecznych w opinii mieszkańców

		Barlinek	Boleszkowice	Dębno	Myślibórz	Nowogródek Pomorski	Ogółem	
		%	%	%	%	%	N	%
Przyczyny problemów w miejscowości	1) brak miejsc pracy, bezrobocie	26,0	48,9	59,0	67,4	49,4	218	49,7
	2) alkoholizm, dostępność alkoholu, akceptacja picia	20,8	4,3	14,5	4,5	6,3	45	10,3
	3) nie wiem	5,2	27,2	1,2	5,6	6,3	41	9,3
	4) komunikacja między miejscowościami i na terenie miejscowości	4,2	5,4	2,4	4,5	5,1	19	4,3
	5) mała dostępność miejsc ciekawego spędzania czasu, sportu i rekreacji	6,3	2,2	3,6	1,1	6,3	17	3,9
	6) bieda, niskie zarobki	1,0	5,4	2,4	4,5	2,5	14	3,2
Przyczyny problemów w gminie	1) brak miejsc pracy, bezrobocie	27,8	48,9	72,0	45,9	34,8	195	45,7
	2) nie wiem	5,2	34,0	4,9	5,9	7,2	51	11,9
	3) niewłaściwe kierunki kształcenia, niski poziom, mała dostępność edukacji	14,4	1,1	1,2	8,2	8,7	29	6,8
	4) bieda, niskie zarobki	2,1	2,1	2,4	5,9	7,2	16	3,7
	5) alkoholizm, dostępność alkoholu, akceptacja picia	5,2	3,2	4,9	1,2	4,3	16	3,7
	6) bezczynność, słabe działanie samorządu	2,1	3,2	2,4	7,1	2,9	15	3,5
Przyczyny problemów w powiecie	1) brak miejsc pracy, bezrobocie	25,0	34,4	67,9	53,3	36,1	171	42,4
	2) nie wiem	7,3	50,5	7,7	6,7	8,2	70	17,4
	3) bezczynność, słabe działanie samorządu	7,3	6,5	2,6	8,0	3,3	23	5,7
	4) słaba infrastruktura, złe drogi, brak chodników	10,4	1,1	2,6	0	4,9	16	4,0
	5) niewłaściwe kierunki kształcenia, niski poziom, mała dostępność edukacji	12,5	1,1	0	2,7	0	15	3,7
	6) bieda, niskie zarobki	2,1	1,1	2,6	4,0	11,5	15	3,7
	7) alkoholizm, dostępność alkoholu, akceptacja picia	4,2	3,2	3,8	1,3	3,3	13	3,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Mapa...”.

Chociaż alkohol jest tradycyjnie wskazywany, jako źródło problemów społecznych, to pod względem pilności i ważności (tabele 4 i 5) uznawany jest za jeden z najmniej pilnych i koniecznych do rozwiązania [autor]. Być może wynika to z istnienia dużego, mocno

zakorzenionego przyzwolenia dla alkoholizmu łączącego się ze stereotypowym postrzeganiem go, jako pierwotnego źródła wszelkich problemów [autor].

Problemy społeczne występujące na terenie powiatu myśliborskiego są zdaniem mieszkańców powodowane nie tylko brakiem pracy, ale także beczynnością bądź słabym działaniem samorządu. Przy czym widoczne jest, że pytania dotyczące dalszych niż własna miejscowość czy gmina obszarów przyjmują formę bardziej ogólnikowych wniosków przypisujących źródło problemu władzy [autor]. Czynnikiem często wymienianym, jako przyczyna problemów na terenie powiatu jest też słaba infrastruktura, w tym zwłaszcza złej jakości drogi niezapewniające wystarczających możliwości komunikacji między miejscowościami i poza powiatem. Grupa osób badanych licząca w zależności od gminy od 9% do 17% zaznaczała, że nie zna przyczyn problemów społecznych.

Pomoc społeczna – jej dostępność i skuteczność

Osoby badane charakteryzowały **dostępność** pomocy społecznej i jej **skuteczność** w odniesieniu do problemów społecznych objętych oceną. Ponownie wykorzystana została trzypunktowa skala. **Dostępność pomocy została oceniona znacznie niżej niż nasilenie problemów.**

Do obszarów problemowych objętych największą **dostępnością** pomocy należy **bezrobocie** (1,8 pkt). Na zbliżonym, wysokim poziomie dostępna jest też pomoc w zakresie problemów alkoholowych (1,77 pkt), zdrowia (1,77 pkt) oraz edukacji (1,74 pkt) i rozwiązywania kwestii agresji młodzieży (1,75 pkt). Najmniejsza dostępność dotyczy rozwiązywania problemów zaburzeń psychicznych, bezdomności i narkomanii, a także przemocy w rodzinie i niepełnosprawności. Różnice między gminami w większości ocenianych wymiarów są istotnie nasilone. Wyniki oceny dostępności pomocy zawiera tabela 8, a skuteczności pomocy tabela 9.

Osoby badane oceniają bardzo krytycznie **skuteczność** rozwiązywania problemów poddanych ocenie w badaniach. Do problemów rozwiązywanych najmniej skutecznie należą zdaniem respondentów kwestie narkomanii (1,31 pkt), **bezrobocia** (1,37 pkt) oraz agresji młodzieży (1,4 pkt). Największą skuteczność mają zdaniem mieszkańców działania dotyczące edukacji (1,64 pkt), niepełnosprawności, animowania pomocy między mieszkańcami, a także opieki zdrowotnej. Opinie mieszkańców poszczególnych gmin różnią się od siebie w zakresie większości wymiarów poddanych analizie.

Tabela 8. **Dostępność pomocy** dotyczącej problemów społecznych na terenie powiatu

	Barlinek	Boleszkowice	Dębno	Myślibórz	Nowogródek Pomorski	Ogółem
bezrobocie	1,30	2,13	1,68	2,06	1,94	1,80
ubóstwo	1,34	2,00	1,74	1,80	1,63	1,69
alkoholizm	1,36	1,99	1,87	1,87	1,87	1,77
narkomania	1,26	1,71	1,58	1,60	1,65	1,54
przestępczość	1,29	1,81	1,75	1,81	1,68	1,66
bezdumność	1,36	1,47	1,72	1,66	1,51	1,54
przemoc w rodzinie	1,33	1,58	1,64	1,73	1,58	1,56
niepełnosprawność	1,44	1,72	1,71	1,76	1,68	1,65
zaburzenia psychiczne	1,32	1,56	1,44	1,51	1,47	1,45
picie alkoholu przez młodzież	1,28	2,04	1,98	1,79	1,92	1,78
agresja młodzieży	1,21	1,97	1,91	1,84	1,92	1,75
za mały dostęp do opieki zdrowotnej	1,60	1,87	1,76	1,86	1,80	1,77
mały dostęp do dobrej edukacji dzieci / młodzieży	1,54	1,90	1,79	1,84	1,68	1,74
mało możliwości ciekawego spędzania czasu wolnego	1,54	1,91	1,64	1,80	1,81	1,73
słaba wzajemna pomoc między mieszkańcami	1,65	1,76	1,69	1,69	1,72	1,70
słaba komunikacja między miejscowościami powiatu	1,71	1,80	1,71	1,74	1,75	1,74
inne	1,64	1,00	1,80	1,62	1,67	1,66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Mapa...”.

Tabela 7. **Skuteczność pomocy** dotyczącej problemów społecznych na terenie powiatu

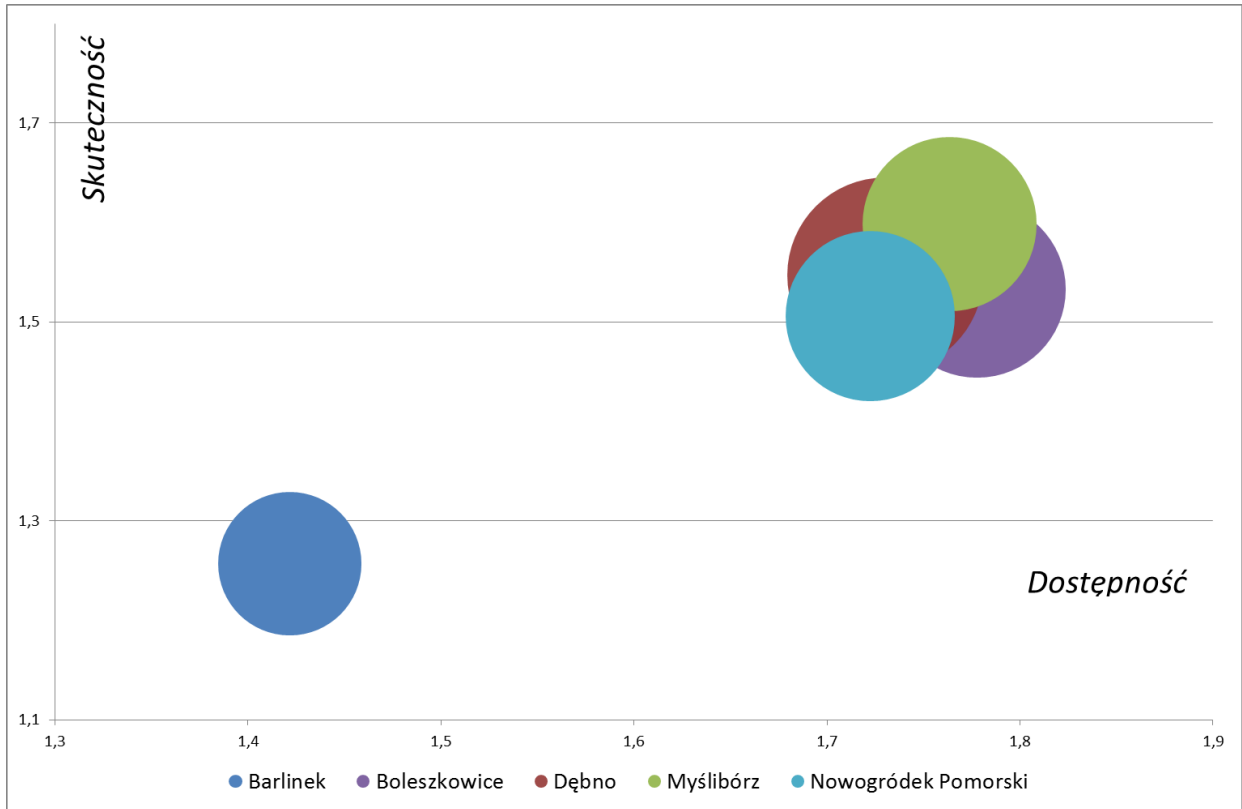
	Barlinek	Boleszkowice	Dębno	Myślibórz	Nowogródek Pomorski	Ogółem
bezrobocie	1,13	1,36	1,36	1,52	1,50	1,37
ubóstwo	1,13	1,51	1,54	1,52	1,45	1,42
alkoholizm	1,14	1,44	1,52	1,51	1,47	1,41
narkomania	1,12	1,34	1,41	1,37	1,33	1,31
przestępczość	1,24	1,50	1,56	1,57	1,47	1,47
bezdumność	1,45	1,44	1,80	1,44	1,44	1,52
przemoc w rodzinie	1,28	1,53	1,55	1,57	1,55	1,49
niepełnosprawność	1,62	1,62	1,65	1,65	1,56	1,62
zaburzenia psychiczne	1,43	1,56	1,55	1,38	1,41	1,47
picie alkoholu przez młodzież	1,11	1,43	1,65	1,49	1,51	1,43
agresja młodzieży	1,11	1,44	1,54	1,46	1,48	1,40
za mały dostęp do opieki zdrowotnej	1,34	1,62	1,60	1,72	1,53	1,56
mały dostęp do dobrej edukacji dzieci / młodzieży	1,40	1,71	1,74	1,72	1,62	1,64
mało możliwości ciekawego spędzania czasu wolnego	1,42	1,59	1,51	1,63	1,50	1,53
słaba wzajemna pomoc między mieszkańcami	1,46	1,69	1,60	1,61	1,54	1,58
słaba komunikacja między miejscowościami powiatu	1,33	1,56	1,54	1,58	1,56	1,51
inne	1,22	1,00	1,50	1,40	1,75	1,41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Mapa...”.

Dostępność i skuteczność pomocy dotyczącej rozwiązywania głównych grup problemów społecznych została graficznie odniesiona do skali problemów zgłaszanych przez mieszkańców. Wykres 4 przedstawia relację wymiarów dostępność – skuteczność

z uwzględnieniem skali problemów występujących w poszczególnych gminach (średnica kółek). Dostępność i skuteczność pomocy jest w znacznej mierze powiązana ze skalą problemów.

Wykres 4. Dostępność i skuteczność pomocy a skala problemów na terenie gminy

Źródło: „Mapa...”.

Poziom zadowolenia mieszkańców

Ocena poziomu zadowolenia mieszkańców z aktualnej sytuacji życiowej została przeprowadzona w odniesieniu do siedmiu wymiarów, wyniki przedstawia tabela 8. Ogólny poziom zadowolenia różni się między gminami. Najwyższy poziom zadowolenia występuje wśród mieszkańców gminy Nowogródek Pomorski. Na najniższym poziomie znajduje się zadowolenie mieszkańców gminy Dębno. Istotne różnice między gminami dotyczą zadowolenia z poczucia możliwości spędzania wolnego czasu, najkorzystniejszych w Barlinku oraz relacji z rodziną, najsilniej pozytywnie odczuwanych w Nowogrodku Pomorskim.

Tabela 8. Poziom zadowolenia

	Barlinek	Boleszkowice	Dębno	Myślibórz	Nowogródek Pomorski	Ogółem
sytuacja zawodowa	1,84	1,92	1,84	1,72	1,88	1,84
poziom materialny	1,71	1,91	1,75	1,82	1,92	1,82
zdrowie	2,11	2,22	2,1	2,13	2,3	2,17
bezpieczeństwo	2,07	2,03	2,03	2,13	2,25	2,1
możliwości spędzania czasu wolnego	2,06	1,73	1,58	1,73	1,81	1,78
relacje ze znajomymi	2,43	2,52	2,44	2,56	2,59	2,51
relacje w rodzinie	2,29	2,67	2,63	2,73	2,78	2,62
ogólny poziom zadowolenia	2,07	2,14	2,05	2,12	2,22	2,12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Mapa...”.

Propozycje dotyczące rozwiązywania problemów społecznych

Osoby badane przedstawiły propozycje działań, jakie ich zdaniem należy podjąć w celu polepszenia skuteczności rozwiązywania problemów społecznych na terenie powiatu. Wyniki tej oceny przedstawia tabela 9. Mieszkańcy wskazują najczęściej na potrzebę zapewnienia miejsc pracy i zmniejszenia bezrobocia.

Działania proponowane dla środowiska miejscowości zamieszkania respondentów dotyczą zwiększenia dostępności miejsc rekreacji i ciekawego spędzania wolnego czasu, z dostępem do kultury. Ważne byłyby też zdaniem mieszkańców działania zwiększające dostępność usług socjalnych, w tym zwłaszcza przedszkoli.

Do aktywności mogących zmniejszyć problemy na poziomie gminy mieszkańcy zaliczają zwiększenie dostępności edukacji pozaszkolnej. Pożądane byłyby zdaniem mieszkańców także aktywniejsze działania samorządu. Podobne sugestie dotyczą też pożądanych zmian na poziomie powiatu.

Podsumowanie

Powyższe wyniki badania, mogą być istotną podstawą dla pracy zespołu planującego strategię działań ograniczających problemy społeczne. Należy jednak pamiętać, że są to charakterystyki obrazujące jedynie główne tendencje, bez wnikania w specyfikę danej miejscowości czy też konkretnej instytucji lub organizacji. Bardzo ostrożnie należy traktować dane obrazujące terytorialny rozkład problemów, bowiem gminy są silnie zróżnicowane pod względem liczby ludności i stopnia urbanizacji, a także zasobów instytucjonalnych i społecznych. Gminy Boleszkowice i Nowogródek Pomorski są kilkakrotnie mniej zaludnione i słabiej zurbanizowane, niż trzy pozostałe. Dane o rozkładach terytorialnych problemów społecznych nie powinny być bezpośrednio przekładane na decyzje

o finansowaniu przeciwdziałania problemom społecznym w poszczególnych środowiskach. W pierwszej kolejności **warto ukierunkować działania na specyficzną dla danej gminy strukturę problemów**, a nie na ich terytorialny rozkład.

Tabela 9. **Działania proponowane** w celu rozwiązania problemów społecznych

		Barlinek	Boleszkowice	Dębno	Myślibórz	Nowogródek Pomorski	Ogółem	
		N	N	N	N	N	N	%
miejscowość	zapewnienie miejsca pracy, zmniejszenie bezrobocia	6	28	23	33	20	110	27,8
	nie wiem	8	31	3	12	10	64	16,2
	zwiększenie dostępności miejsc ciekawego spędzania czasu, kultury, sportu i rekreacji	7	5	9	3	7	31	7,8
	zwiększenie dostępności i skuteczności instytucji socjalnych, przedszkoli, opieki nad osobami starszymi	7	4	3	4	3	21	5,3
	zapewnienie miejsca pracy, zmniejszenie bezrobocia	4	30	28	27	12	101	26,6
gmina	nie wiem	8	46	3	13	10	80	21,1
	zwiększenie dostępności edukacji pozaszkolnej oraz liczby dostępnych szkoleń dla dorosłych, dla bezrobotnych	19	2	1	1	4	27	7,1
	polepszenie jakości działania i aktywności samorządu, zmiana władz samorządowych	3	7	2	8	3	23	6,1
	zwiększenie dostępności miejsc ciekawego spędzania czasu, kultury, sportu i rekreacji	6	1	8	0	6	21	5,5
	nie wiem	9	56	3	15	9	92	25,2
powiat	zapewnienie miejsca pracy, zmniejszenie bezrobocia	6	22	27	21	15	91	24,9
	polepszenie jakości działania i aktywności samorządu, zmiana władz samorządowych	6	11	2	7	2	28	7,7
	zwiększenie jakości i dostępności edukacji, dopasowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy	9	0	4	4	1	18	4,9
	nie wiem							

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Mapa...”.

W każdym z wymiarów uwzględnionym w badaniu podstawą dla planowania działań powinno być **wyodrębnienie mocnych stron instytucji** zaangażowanych w proces dostarczania wsparcia osobom i środowiskom borykającym się z problemami społecznymi. Dane o skali posiadanych zasobów oraz o szczegółowym rozpoznaniu potrzeb, na jakie odpowiedź stanowi działanie instytucji na określonym terenie, powinny być dostarczane zespołom planującym działania powiatu bezpośrednio przez instytucje działające na jego terenie i uzyskujące finansowanie z budżetu powiatu/gminy na realizację celów statutowych ukierunkowanych na przeciwdziałanie problemom społecznym. Dane o szczegółowych potrzebach oraz stopniu ich zaspokojenia w środowisku lokalnym, mające charakter wewnętrznych ocen zapotrzebowania przygotowywanych przez poszczególne instytucje, mogą być podstawą uzyskiwania przez te instytucje dofinansowania realizacji zadań. Taki mechanizm zwiększy **stopień dopasowania działań do potrzeb**, jak i zapewni możliwość ciągłego monitorowania skali problemów bez dodatkowych kosztów.

Cyklicznie, co kilka lat, zwykle ok. 4-5, **wskazane jest powtarzanie przeprowadzonych obecnie badań z wykorzystaniem identycznej metodyki i w zbliżonej skali**. Pozwoli to oceniać skuteczność stosowanych strategii przeciwdziałania problemom społecznym i zapewni rozpoznanie trendów zmian w sytuacji społecznej powiatu. W okresach pomiędzy badaniami diagnostycznymi możliwe jest śledzenie opisanych w kolejnym podrozdziale źródeł informacji i bazowanie na wyprowadzonych z nich wskaźnikach [autor].

3.1. Dostępne źródła informacji na potrzeby diagnozy i ewaluacji ZSRPS

Bieżąca diagnoza, monitorowanie realizowanych projektów i zdań w sferze społecznej oraz ewaluacja, czyli planowanie zmienionych rozwiązań na kolejne okresy, wymagają systematycznego zbierania informacji statystycznych i ich zestawiania. W tym celu możliwe i zasadne ze względów kosztowych jest wykorzystanie źródeł wtórnych informacji, tj. zbieranych przez GUS, MPiPS, a także pochodzących z opinii przedstawianych przez przedstawicieli NGO w toku bieżących konsultacji.

Wykorzystać można m.in. następujące źródła danych:

- Dane ośrodków pomocy społecznej, w szczególności sprawozdania MPiPS dotyczące struktury powodów kwalifikowania do pomocy społecznej. Zastrzec należy, że dane te dotyczą w szczególności osób w trudnej sytuacji życiowej i w związku z tym nie obejmują pełnego spektrum problemów społecznych. Koncentrują się na zagadnieniach trudności w zaspakajaniu potrzeb materialnych i na patologiach społecznych. Przy czym te ostatnie dotyczyć mogą też osób niekorzystających z pomocy społecznej. Dane te są dostępne w gminnych ośrodkach pomocy społecznej i PCPR.
- Dane GUS, w szczególności z Banku Danych Lokalnych (www.bdl.stat.gov.pl) pozwalają na dokonanie porównania sytuacji gminy czy powiatu na tle zbliżonych JST lub wartości średnich w Polsce, a poprzez taki zabieg prezentację danych o charakterze obiektywnym. Podobne możliwości dają gotowe charakterystyki gmin i powiatów województwa zachodniopomorskiego przygotowane przez US w Szczecinie w ramach Statystycznego Vademecum Samorządowca (www.stat.gov.pl/szczec/69_1353_PLK_HTML.htm). Dane, choć ogólne, są odnoszone do JST z woj. zachodniopomorskiego, co ułatwia szybką analizę.
- Dane na podstawie wniosków i sprawozdań składanych przez NGO przy okazji zabiegania o środki publiczne. Stanowią one ważną informację o charakterze jakościowym, wskazującą na obszary zadań publicznych, w których istnieje zapotrzebowanie na działania społeczne i potencjał organizacyjny do ich prowadzenia. Zaznaczyć trzeba, że informacje te nie muszą odzwierciedlać rzeczywiście newralgicznych zadań społecznych, a takie, w których znalazły się zainteresowane grupy społeczne mające zdolność samoorganizacji i chcące prowadzić działania.

Innymi, proponowanymi źródłami informacji do oceny i planowania działań społecznych mogą być:

- Ankieta elektroniczna skierowana do mieszkańców umieszczona na stronie internetowej urzędu gminy czy powiatu⁹. Możliwe jest wykorzystanie w tym celu bezpłatnych narzędzi, które automatycznie zliczają wyniki i generują raporty takich np., jak: Google Docs (zapewnia anonimowość zbieranych danych). Trzeba przy tym mieć na uwadze, że brak możliwości zabezpieczenia przed wielokrotnym głosowaniem może prowadzić w przypadku pytań ilościowych do nieprawdziwych wyników. Tego typu narzędzia sprawdzają się za to, jako metoda wykrywania problemów społecznych i ich identyfikacji.
- Mniejszą skalą błędu, ale większym wysiłkiem organizacyjnym obarczone jest zbieranie ankiet papierowych do wystawionych w urzędach urn, skrzynek. Zbieranie ankiet może odbywać się także przy okazji festynów i autopromocji.
- Ankiety elektroniczne przesyłane mailowo wyłącznie do organizacji pozarządowych pozwalają w dużej mierze uniknąć przypadkowych głosów i dobrze zbadać najbardziej aktywne grupy społeczne, ale ponownie niekoniecznie odzwierciedlają opinię wszystkich mieszkańców.

Właściwa ocena zmian społecznych wymaga zatem wnikliwego rozpatrywania:

- celów strategicznych przyjętych w obszarze polityki społecznej przez JST;
- prawnych możliwości działania JST w sferze zadań publicznych;
- oczekiwań klientów społecznych: grup obywateli, NGO-sów, co do kluczowych celów i poziomu ich zaspakajania;
- możliwości finansowych JST i NGO przeznaczanych na realizację wybranych zadań;
- aktualnego poziomu zaspokojenia potrzeb społecznych w danym obszarze i właściwego ich mierzenia zarówno w ujęciu bezwzględnym, co w porównaniu do innych JST;
- planowanych zadań i wynikających z nich wskaźników zaspokojenia potrzeb społecznych (bieżący monitoring) oraz ewaluacji zadań w kolejnych okresach planowania (np. z wykorzystaniem budżetu zadaniowego JST).

⁹ Przykładowa ankieta dotycząca satysfakcji klienta z korzystania z usług urzędu: <https://spreadsheets.google.com/viewform?formkey=dHlnWDZwUkNzc0wQ293aHQ4WnFRcHc6MQ>

4. Dobre praktyki gmin i powiatu myśliborskiego

Na podstawie dokonanego przeglądu stron BIP gmin i powiatu myśliborskiego¹⁰ oraz posiadanych danych możliwe jest wskazanie dobrych praktyk, na które warto zwrócić uwagę i które warto powielić:

- Część stron BIP zawiera osobną zakładkę poświęconą sprawom organizacji pożytku publicznego, są to: powiat myśliborski, gmina Barlinek, gmina Dębno, gmina Myślibórz. Takie rozwiązanie wydaje się bardzo praktycznym. Z pewnością wypełnia omówione wymogi ustawy o działalności pożytku publicznego.
- Bardzo dokładne materiały dotyczące wszystkich organizacji typu NGO działających na terenie gminy są udostępniane przez gminę Barlinek¹¹. Dane 53 organizacji zawierają zestawienie następujących informacji: nazwę organizacji; adres siedziby i korespondencyjny; status prawny organizacji; kontakt telefoniczny; dane przedstawiciela władz organizacji; zakres działalności (cel), doświadczenia i osiągnięcia.

Rozwiązanie to zasługuje na znaczne uznanie, ale wymaga pewnego komentarza. W bazie widoczne jest, że część organizacji nie podała lub nie posiada maila. Nie jest to oczywiście obowiązek, ale zdecydowanie ułatwia i obniża koszty masowego powiadamiania NGO o kwestiach bieżących prowadzonych przez JST. Ponadto organizacje pozarządowe, które otrzymują środki publiczne, powinny mieć założone BIP, co wynika z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198). Zdając sobie sprawę z faktu, że może to być obciążenie organizacyjne szczególnie dla małych organizacji pozarządowych, korzystających w sposób sporadyczny lub w niewielkich kwotach ze środków publicznych, należałoby rozważyć wsparcie w postaci informatycznej, nawet poprzez rozwiązanie wspólne dla wielu organizacji.

- Część JST publikuje w BIP „Sprawozdania z realizacji programu współpracy JST z organizacjami pozarządowymi... za rok...” zawierające w szczególności wydatki na rzecz poszczególnych organizacji a nawet krótką charakterystykę zrealizowanych zadań. Tego typu sprawozdania wydają się kluczowe dla efektywności, uczciwej konkurencji i jawności – tj. zasad obowiązkowych w świetle przepisów.

¹⁰ Patrz załącznik 1.

¹¹ Mapa Aktywności - baza danych organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Barlinek, BIP Gminy Barlinek, (http://gmina.barlinek.sisco.info/zalaczniki/1204/Mapa_aktywnosci_-_aktualizacja_13_40.doc).

- Część JST zdefiniowała precyzyjnie zasady konsultacji JST z NGO na potrzeby przygotowania „Programu współpracy JST z organizacjami pozarządowymi... na rok...”. Podobnie, w niektórych JST, możliwe jest wybieranie członków komisji decydujących o przyznawaniu środków finansowych.
- Wg posiadanej wiedzy w następujących JST funkcjonują osoby pełniące rolę pełnomocników współpracujących z NGO: gmina Boleszkowice, gmina Dębno, gmina Nowogródek, powiat myśliborski.

Powyższe informacje były zbierane na podstawie przeglądu danych BIP oraz ogólnodostępnych baz NGO i wcześniejszych projektów realizowanych z myśliborskimi JST. W tym wypadku odzwierciedlają one możliwość dotarcia do tych informacji i jeśli nie są pełne, to świadczy to o konieczności polepszenia dostępu do informacji o działających na terenie powiatu organizacjach pozarządowych. Dane te z pewnością mogą zostać uzupełnione w ramach uwag zgłaszanych w trakcie warsztatów.

W sprawozdaniach dotyczących konsultacji publicznych z NGO, które udało się odszukać w BIP kilku JST brakowało uwag przekazywanych przez NGO jednostkom samorządu terytorialnego. Ten stan rzeczy może świadczyć o tym, że warto rozważyć zastosowanie wcześniej opisanej metody anonimowego konsultowania się, jako dodatkowego narzędzia. Organizacje pozarządowe, licząc na dotacje z budżetu gminy czy powiatu, mogą nie być skłonne dzielić się ewentualnymi negatywnymi uwagami z obawy o utratę środków.

Ponadto należy zwrócić uwagę na bardzo niejednolity system sporządzania sprawozdań z realizacji zadań powierzonych NGO, warto zastanowić się nad ich ujednoczeniem. Zadanie to niekiedy pozostaje w gestii pojedynczego urzędnika, a niekiedy stanowi zbiór różnych pod względem formy i układu sprawozdań referatów urzędu.

4.1. Specyfika instytucji pozarządowych na terenie gminy Barlinek

Ze względu na najpełniejszą informację nt. instytucji pozarządowych działających na terenie gminy Barlinek tylko wobec tej gminy zdecydowano się przeprowadzić: wstępną ocenę możliwości powierzenia organizacjom zadań publicznych zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Należy uznać, że na terenie gminy działają organizacje deklarujące działalność w niemal wszystkich, istotnych z punktu widzenia skali lokalnej obszarach polityki społecznej. W szczególności prężnie reprezentowane są organizacje wspierające i upowszechniające kulturę fizyczną, ekologię i ochronę zwierząt, oświatę i wychowanie a także, choć w mniejszym zakresie, działające na rzecz osób starszych i promocji zdrowia. Wydaje się, że brakuje organizacji bezpośrednio zaangażowanych we wspieranie rodziny, macierzyństwa i pieczy zastępczej jak również porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz obronności. Może to wynikać z faktu, że za pieczę rodzinną odpowiada organizacyjnie powiat, poprzez powiatowe centrum pomocy rodzinie. Niemniej dyskusji podlegać może zdolność do przekazania części zadań z zakresu wspierania macierzyństwa organizacjom pozarządowym.

Osobną kwestią, dotyczącą wszystkich JST, w których liczba mieszkańców, a przez to organizacji pozarządowych jest niezbyt duża, jest fakt, że trudno zachować zasady konkurencyjności przy powierzaniu zadań. O ile w niektórych obszarach zadań publicznych działa kilka organizacji i mogą one między sobą rywalizować, o tyle w obszarach, w których tych organizacji jest mało lub działa wyłącznie pojedyncza dochodzić może do budowy stałych powiązań, które mogą być różnie oceniane z perspektywy konkurencyjności i rozwoju NGO.

5. Wnioski i propozycje

Proponowane do dyskusji wnioski i propozycje:

- 1) W sferze przyszłych działań diagnostycznych:
 - a. Istotne jest przyjęcie wspólnych źródeł informacji i wskaźników zmian społecznych zachodzących w poszczególnych gminach i powiecie myśliborskim.
 - b. Istotne jest porównywanie zmian wskaźników w czasie oraz odniesienie zmian średnich dla innych JST, w celu ustalenia i bieżącej kontroli newralgicznych i strategicznych społecznie obszarów.
 - c. Bieżące monitorowanie rozwoju NGO na terenie gmin zarówno pod względem formalnym, tj. aktualnej bazy danych teleadresowych i deklarowanego zakresu działalności, jak i prowadzonych przez nie projektów: zarówno współfinansowanych przez JST, jak i pozostałych.
- 2) W sferze organizacyjnej i prawnej JST:
 - a. Celowe i właściwe jest wykorzystanie dobrych rozwiązań przyjętych i stosowanych przez poszczególne gminy i powiat myśliborski, z dążeniem do ich świadomego ujednolicenia zarówno pod względem formy, co stosowanych rozwiązań. Dążyć należy do stworzenia wspólnego rozwiązania w postaci Zintegrowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
 - b. Szanując nakład pracy włożony w przygotowane rozwiązania i dokumenty urzędowe proponowane rozwiązania należy wdrażać w sposób ewolucyjny.
- 3) W sferze strategicznej dla JST:
 - a. Przyjęcie założenia, co do skali i rodzaju wsparcia NGO. Wsparcie to musi być adekwatne do możliwości działających na terenie gmin NGO, skali problemów społecznych oraz przyjętych priorytetów dotyczących powierzania zadań publicznych NGO. Istotne jest także ustalenie, czy wsparcie to ma umożliwić NGO stabilny rozwój w kolejnych latach.
 - b. Przyjęcie rozwiązań gwarantujących przestrzeganie ustawowo nałożonych zasad współpracy z organizacjami pożytku publicznego i pozarządowymi, ale też pozwalającym im funkcjonować dzięki wsparciu organizacyjnemu lub finansowemu na tym poziomie, który umożliwi rozwój społeczeństwa obywatelskiego.
 - c. Przyjęcie programów bądź zadań, których ustanowienie umożliwi redukcję najpoważniejszych problemów społecznych zidentyfikowanych na terenie powiatu.

Bibliografia:

1. Bank Danych Lokalnych, GUS, (http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks).
2. Baza NGO, Klon-Jawor, (<http://bazy.ngo.pl>).
3. Baza Organizacji Pozarządowych, BIP UMWZ (http://bip.wzp.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=27796:bazaorganizacji&catid=579:nawigacje&Itemid=453).
4. Bielec J.: Myśliborski District W: The Social Occupational Situation of the Unemployed in the Districts of the West Pomeranian Province. Red. Urszula Sztandar - Sztanderska, Szczecin : The Regional Labour Market and Education Barometer, The Provincial Labour Office in Szczecin, 2009, s. 264-286, 361-362.
5. Bielec J.: Polityka społeczna na poziomie jednostek samorządu terytorialnego, W: Zarządzanie miastem, Warszawa : CeDeWu, 2010, s. 247-270.
6. Co to jest monitoring projektu? Co to jest ewaluacja projektu? Serwis poradnik.ngo.pl (<http://poradnik.ngo.pl/x/619933>).
7. Poleszak W., Porzak R.: Mapa problemów społecznych w powiecie myśliborskim. Raport z badań ankietowych przeprowadzonych w 2014 roku w ramach projektu „Samorządność i współpraca w powiecie myśliborskim”. Lublin 2014 (dokument niepublikowany).
8. Rzeczkowska-Owczarek M., Bielec J. i in.: Raport końcowy z badań diagnostycznych uwarunkowań prowadzenia polityki społecznej w województwie zachodniopomorskim pn. Diagnoza społeczna województwa zachodniopomorskiego. Szczecin : ZGD Sp. z o.o., 24 października 2012 (https://ois.wzp.pl/attachments/article/203/raport_koncowy.pdf).
9. Statystyczne Vademecum Samorządowca 2013, US w Szczecinie (http://www.stat.gov.pl/szczec/69_1353_PLK_HTML.htm).
10. Zasady tworzenia programu współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Metodologia i zalecenia. MGPIPS Warszawa, luty 2004 (<http://www.pozytek.gov.pl/files/pozytek/programwspolpracy.doc>).

Przykładowa dokumentacja urzędowa:

11. Sprawozdanie z realizacji „Programu współpracy Powiatu Myśliborskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2012”.
12. Sprawozdanie z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Myśliborskim w 2012 roku.
13. Strategia zrównoważonego rozwoju Powiatu Myśliborskiego, 2004 rok.

Akty prawne:

14. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. (Dz. U. Nr 99, poz. 1001).
15. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593).
16. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U., Nr 234, poz. 1536).
17. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej. (Dz. U., Nr 112 poz. 1198).
18. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. Nr 91, poz. 578).
19. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. Nr 16, poz. 95).
20. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie wzoru oferty i ramowego wzoru umowy dotyczących realizacji zadania publicznego oraz wzoru sprawozdania z wykonania tego zadania (Dz. U. Nr 6, poz. 25).

Zobacz też wykorzystaną dokumentację gmin i powiatu myśliborskiego wg załącznika nr 1.

Załącznik 1. Stan formalno-prawny w gminach i powiecie myśliborskim

W skład powiatu myśliborskiego wchodzi:

- gminy miejsko-wiejskie:
 - **Barlinek**
 - **Dębno**
 - **Myślibórz**
- gminy wiejskie:
 - **Boleszkowice**
 - **Nowogródek Pomorski**

Powiat myśliborski

bip.powiatmysliborski.pl

- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Myśliborskiego:
<http://bip.powiatmysliborski.pl/search/wynik/strategia/3297.dhtml>
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
<http://bip.powiatmysliborski.pl/strony/2914.dhtml>
- Strona nt. współpracy z NGO wraz ze sprawozdaniem oraz programem współpracy a także z konkursami i komisją konkursową:
<http://bip.powiatmysliborski.pl/strony/8777.dhtml>
- Stowarzyszenia zarejestrowane na terenie Powiatu:
<http://bip.powiatmysliborski.pl/strony/menu/13.dhtml>
- Konsultacje społeczne:
<http://bip.powiatmysliborski.pl/strony/menu/45.dhtml>

- Gmina posiada Strategię:
Strategia Ekorozwoju Miasta i Gminy Barlinek na lata 2007-2013 (pdf)
<http://gmina.barlinek.sisco.info/?id=5743>
- Uchwała nr XLV/546/2013 Rady Miejskiej w Barlinku z dnia 26 września 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Barlinek na lata 2013-2018
<http://gmina.barlinek.sisco.info/?id=8394>
- Uchwała Nr XLVII/566/2013 Rady Miejskiej w Barlinku z dnia 28 listopada 2013r. w sprawie programu współpracy Gminy Barlinek z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2014.
<http://gmina.barlinek.sisco.info/?id=8698>
- Informacja nt. zrealizowanych w roku 2013 zadaniach publicznych i związanych z nimi kosztami, ze szczególnym uwzględnieniem wysokości dotacji przekazanych organizacjom i innym podmiotom
<http://gmina.barlinek.sisco.info/?id=8810>
- Sprawozdanie z realizacji programu współpracy na rok 2012 Gminy Barlinek z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego
<http://gmina.barlinek.sisco.info/?id=8056>
- Odpowiedzialnym za konsultacje i sprawozdania jest:
Pawlukiewicz Andżelika, sprawozdanie instytucjami
- Mapa aktywności NGO na terenie gminy:
http://gmina.barlinek.sisco.info/zalaczniki/1204/Mapa_aktywnosci_-_aktualizacja_13_40.doc
- Strona dla organizacji pozarządowych (bardzo rozbudowana):
<http://gmina.barlinek.sisco.info/?id=1204>

- Gmina posiada Strategię:
<http://www.bip.debno.com.pl/search/wynik/strategia/1475.dhtml>
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dębno na lata 2008 - 2015
<http://www.bip.debno.com.pl/search/wynik/problem%25C3%25B3w/2706.dhtml>
- Projekt uchwały w sprawie przyjęcia: „Programu współpracy Gminy Dębno z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami w zakresie realizacji zadań pożytku publicznego na rok 2014”
<http://www.bip.debno.com.pl/search/wynik/program/5834.dhtml>
- Wcześniejsza: Uchwała nr XXVIII/218/2012 RADY MIEJSKIEJ w DĘBNIE z dnia 27. września 2012 roku w sprawie : przyjęcia Programu współpracy Gminy Dębno z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami w zakresie realizacji zadań pożytku publicznego na rok 2013.
[debno.pl/portal/download/file_id/90312040/pid/186.html](http://www.debno.pl/portal/download/file_id/90312040/pid/186.html)
<http://www.bip.debno.com.pl/strony/5181.dhtml>
- Sprawozdanie: BRAK
- Odpowiedzialnym za konsultacje i sprawozdania jest:
Wydział Planowania i Rozwoju Urzędu Miejskiego w Dębnie
- Projekt uchwały na 2014 rok był konsultowany:
<http://www.bip.debno.com.pl/search/wynik/program/5763.dhtml>
- Konsultacje odbywały się w tematach społecznych:
<http://www.bip.debno.com.pl/strony/5762.dhtml>
- Komisja oceniająca:
<http://www.bip.debno.com.pl/strony/5287.dhtml>
- Strona dla organizacji pozarządowych (pożytek publiczny):
<http://www.bip.debno.com.pl/strony/menu/13.dhtml>

- Gmina posiada Strategię:
<http://www.bip.mysluborz.pl/search/wynik/strategia/965.dhtml>
- Uchwała nr XLIV/359/2009 - ws. przyjęcie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
<http://www.bip.mysluborz.pl/search/wynik/xliv%252F359%252F2009/2896.dhtml>
- Uchwała Nr XLVII/365/2013 - ws. przyjęcia Programu współpracy Gminy Myślubórz z organizacjami pozarządowymi i innymi uprawnionymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2014 r.
<http://www.bip.mysluborz.pl/search/wynik/program/6220.dhtml>
- Sprawozdanie z realizacji Programu współpracy Gminy Myślubórz z organizacjami pozarządowymi i innymi uprawnionymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2012 r.
<http://www.bip.mysluborz.pl/search/wynik/sprawozdanie/5744.dhtml>
- Odpowiedzialnym za konsultacje i sprawozdania jest:
Wydział Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych
- Projekt uchwały na 2014 rok był konsultowany:
<http://www.bip.mysluborz.pl/search/wynik/konsultacji/6161.dhtml>
- Konsultacje odbywały się w tematach społecznych:
<http://www.bip.debno.com.pl/strony/5762.dhtml>
- Strona dla organizacji pozarządowych:
<http://www.bip.mysluborz.pl/strony/menu/46.dhtml>

- Gmina posiada Strategię:
<http://bip.boleszkowice.pl/dokumenty/1025>
- Uchwała nr XXVI/173/2008 Rady Gminy Boleszkowice z dnia 30 grudnia 2008 roku w sprawie: przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Boleszkowice na lata 2008-2015.
bip.boleszkowice.pl/pobierz/804
- Uchwała Nr XXXIII/173/2013 Rady Gminy Boleszkowice z dnia 07 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia Roczno Programu Współpracy Gminy Boleszkowice z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zm.) na rok 2014
<http://bip.boleszkowice.pl/dokumenty/3392>
- Sprawozdanie z realizacji "Rocznego Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w 2012 roku" uchwalonego dnia 24.11.2011 roku uchwałą Nr XI/53/2011 rady Gminy Boleszkowice
<http://bip.boleszkowice.pl/dokumenty/menu/47>
- Strona dla organizacji pozarządowych:
BRAK

- Gmina posiada Strategię:
<http://bip.nowogrodekpomorski.pl/dokumenty/689>
- Uchwała Nr XIII/73/08 Rady Gminy Nowogródek Pomorski z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008-2015
<http://bip.nowogrodekpomorski.pl/dokumenty/1165>
- Uchwała nr XXVIII/166/14 Rady Gminy Nowogródek Pomorski z dnia 24 stycznia 2014 r. w sprawie programu współpracy Gminy Nowogródek Pomorski z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2014.
<http://bip.nowogrodekpomorski.pl/dokumenty/2666>
jej krótka treść:
<http://nowogrodekpomorski.pl/aktualnosci/pokaz/107.dhtml>
- Projekt uchwały na 2014 rok był konsultowany:
<http://bip.nowogrodekpomorski.pl/dokumenty/2639>
- Strona dla organizacji pozarządowych:
BRAK